

Tisztább gondolatok felé

Vitára invitáljuk az olvasót! Annyi mindenről vitatkozunk mostanában. Utcán, piacon, baráti körben. Állíthatjuk-e ezekről az alkalmakról, hogy valódi eszmecserék? Igenis, nem is. Kétségtelenül fontos terepei a jelenkori közvélekedés alakulásának az előbb említett helyszínek. Hiba lenne alábecsülni akár egyiket, akár másikat, vagy azt állítani, hogy amelyeket nem említettünk, azok nem is léteznek. Mi azt tudjuk, hogy szerkesztőségünk Bilecz Endrétől kapott egy írást, amely alkalmas arra a megkerülhetetlen feladat elvégzésére, amelynek végcélja - szerkesztőségünk szerint - a nemzeti közmegegyezés. Szerzőnk egyetlen megye, szűkebb pátriánk politikai térképét rajzolja meg. Lehet vele egyetérteni, s lehetséges a nem-ek sorozatának kimondására. Szerkesztőségünk szándékosan nem értelmezi Bilecz Endre írását. Am invitál mindenkit, aki a saját véleményét artikuláltan képes a nyilvánossággal közölni. Legyen vita! Az a reményünk, hogy lesz. Kikre számíthatunk? Mindenkire, aki képes gondolatait a terítéken lévő tárgykörben írásban kifejezni. Várjuk a magukat függetlennek, autonómnak nyilvánított helyi értelmiségiek valóban tárgyszerű elemzéseit. Vitaindítónk olyan természetű, amely nem teszi lehetővé a helyi politikai erők egyikének sem a kibúvást az állásfoglalás felelősségteljes terhe alól. Lehetnek olyan, magukat komoly politikai tényezőknak tartó személyek is, akik tisztán saját koncepciójukat vázolják fel. Meghatároznánk-e a fentiekkel, hogy kik nyilváníthatnak érdemben véleményt Nógrád megye politikai térképéről? Nem, nem! Mindenki írását szívesen fogadjuk! Jelöltük azonban azt a felelős kört, amely helyzete folytán eleve nem kerülheti meg részvételét a vitában, ha érdekein túl morális felelőssége is komolyan vétetik. Mi azon leszünk, hogy a vitába megyén kívülről is bekapcsolódjanak szakértők. Mert nem vagyunk külön sziget...(A szerk.)

Bilecz Endre**Választás előtt – választás után**

(Nógrád Megye Közgyűlésének újjáválasztásáról – 1994)

A politikai esszéírás szabálya szerint nem statisztikai elemzést vagy történeti leírást készítek, hanem szubjektív értékítéleten alapuló, átfogó jellegű értékelést próbálok adni egy fontos társadalmi-politikai folyamatról.

Feladatomnak egy frissiben felvázolt vitairat közreadását tartom. Függetlennek is csak a napi pártpolitikai harcoktól való távolmaradásom tekintetében nevezhetem magam; értékrend-szerem alapján elkötelezett vagyok. Két lényeges értékelő megállapítást máris előrebocsátok.

1. *Hiába nőtt a választási részvétel december 11-én, hiába erősödik a helyi politika iránti érdeklődés Nógrádban – megyei és települési önkormányzataink működési esélyeinek csökkenése miatt a választási csalódottság jellemzi majd helyi közéletünket a következő esztendőkből.*

2. *A megyei önkormányzati választásokat Nógrádban senki sem nyerte meg, viszont egy nyerő helyzetet veszített el a baloldal.*

Piros és fekete "május"

1994 az országban és a megyében is a két választás éve volt. A májusi parlamenti választások lezárultánál pillanatától a politikai pártok országos központjai önkormányzati választási kampányba kezdtek. Legjobban a májusban abszolút győztes MSZP szorgalmazta a helyi választások mielőbbi megtartását és az önkormányzati választójogi törvény saját céljainak megfelelő módosítását. Joggal reménykedhetett a szocialista párt tavaszi országos győzelmén gyors helyi szintű megismétlésében egy őszi szavazáson. Sikereinek közhangulati feltételei adottak voltak, illetve a kormányzás és a törvénymódosítások segítségével fokozhatónak látszottak. A szocialista többségű kormányzat koncepciója a korábbinál kisebb szerepet szán az önkormányzatoknak és a civil társadalomnak a helyi közélet alakításában. Csökkenteni a települési önkormányzat gazdálkodási lehetőségeit a támogatások körének és összegének szűkítésével. Jórészt a megyei önkormányzat ellenőrzése alá kívánja helyezni a települési képviselőtestületek politizálását. A választójogi törvény módosításával vissza akarja fogni a helyi civiltársadalmi egyesületek politikai próbálkozásait, amikor kizárólagossá teszi a megyei listás választást. (Azóta tapasztalati tények igazolják, hogy ez a listás megoldás kizárólag az országos központokból vezényelt nagy politikai pártoknak kedvez.) Az egyfordulós választás tovább növeli a viszonylag legnépszerűbb párt (esetünkben az MSZP) győzelmi esélyét, mivel vele szemben

öt polgári párt megosztottan, egymással is vetélkedve indul harcba a szavazatokért. Kár itt külön kitérni az önkormányzati választásokkal kapcsolatos törvénymódosítások parlamenti vitájára, mert ezek a pártok pillanatnyi érdekeit tükrözték. Témánk szempontjából annyit érdemes megjegyezni, hogy a megyei (párt)listás szavaztatás ellen egyik párt sem tiltakozott érdemben. A szocialista kormányzati szándék az SZDSZ pozícióinak megtartását is hátrányosan érintette, az ellenzéki pártokat egyenesen létükben fenyegette és mindenáron szövetséggkötésre kényszerítette. Összességében tehát *a kormányzati akarat szabta ki a helyi választás minden lényeges feltételét és ezzel a várható eredményt is maximálisan befolyásolta.*

Nógrád megyében különösen adottnak tűnt a májusi eredmények alapján *a baloldal abszolút sikere* a megyei önkormányzati választásokon. Az MSZP Nógrádból hat képviselőt küldött az Országgyűlésbe, miközben az SZDSZ egyetlen listás helyet szerzett. Negyvenöt százalékot kapott májusban a baloldal és ősszel várható volt az MSZP és a Munkáspárt szorosabb együttműködése, esetleg közös fellépése. Májusban *minden polgári párt döntő vereséget szenvedett* a megyében. Úgy szerzett huszonhat-huszonhét százalékot a teljes liberális pártszövetség, hogy csak az SZDSZ jutott egyetlen listás mandátumhoz és a FIDESZ-szel is szembekerült. A szabad demokraták az őszi helyhatósági választásokat Nógrádban is szövetségesek nélkül, náluk erősebb baloldal és jobboldal közé szorulva várhatták. Hasonlóan minden politikai pozíciójukat elvesztették egyetlen hónap alatt a me-

gyebeli konzervatív pártok. Listáikra (közösen számolva) szintén huszonhat-huszonhét százalékot kaptak, viszont mandátum közélébe sem jutottak. Minden túlzás nélkül le kell ismét szögezni: *Schamschula György* és *Bencsik András* indokolhatatlanul szélsőséges fellépése politikai bukásba sodorta az MDF-et, és ez a KDNP-t is magával rántotta. Kikapaszkodásuk ebből a szakadékból néhány hónap alatt szinte lehetetlennek látszott.

Szocialista hibasorozat

A május után kialakult egyoldalú helyzetet a megyei MSZP-vezetés *sorsdöntő* politikai tévedéseinek sorozata változtatta meg.

Először a kormány megyei jogú várossá nyilvánította Salgótarjánt. Intézkedése tartalmilag indokolt, látványosan méltányos gesztus volt. A megyeszékhely erre a jogállásra minden tekintetben alkalmas város. Horn kormánya csupán pótolta azt, amit elődje megmagyarázhatatlan okokból elmulasztott. Salgótarjában évtizedekig nem fogják elfelejteni, hogy ki adott (és ki nem adott) többletjogokat és lehetőségeket egy különben is baloldali érzelmű városnak! Ilyesmikben érhető tetten a taktikus profizmus és a taktikátlan amatőrismus különbsége a politikában. A szocialista kormány – teljesen jogszerűen! – kiemelte Salgótarjánt a megyéből, s ezzel komolyan megjutalmazta. A megyei jogú város önálló, nem tartozik a megye (újraerősített) hatalma alá. A hiba csupán a rossz időzítésben rejlett: az önkormányzati választások előtt tízezres nagyságrendű baloldali szavazatmennyiséget vettek ki a megyei urnákból. Valamilyen megfontolásból az MSZP megyei vezetése nem halasztotta későbbre a döntést, ám megtörténte után is Salgótarjánra összpontosítva szervezték az őszi választási kampányt.

Egyre nyilvánvalóbb lett a két baloldali párt megyebeli választási együttműködése. Csupán nyilvános betetőzése volt ennek a folyamatnak a salgótarjáni polgármesterjelölt közös szocialista-munkáspárti támogatása. A baloldal szemmel láthatóan bízott két pártja megyei győzelmében, abszolút többségük elérésében. Az SZDSZ-t ennek megfelelően jelentéktelen koalíciós partnerként kezdték kezelni. Látványosan rontotta a két párt kapcsolatát, amikor a megyei közgyűlés szabaddemokratáktól kilépett elnökét az MSZP megyei listájára tette, sőt valószínűsítette további elnökségét. Ez a jelölés feltehetően megbontotta a megyében működő szocialista pártszervezetek egységét, akadályozta a sikeres kampányt. Ettől a pillanattól a közvélemény előtt a közgyűlési elnök maradása vagy távozása a választás döntő kérdésévé vált. S ez a döntő kérdés nem csupán politikai, hanem területi alapon is polarizálta az ellentéteket.

Szocialista listaállítási problémák is születtek ellentéteket. Több salgótarjáni politikus szerepelt a megyei lista előkelő helyein. Más városokból talán nem mindig az ott legelfogadottabb jelölt jutott a lista elejére. Rendkívül félreérthető helyzetet teremtett a nagy megyei érdekképviselői szervek vezetőinek leghagyása a szocialista jelöltlistáról. Az emiatt önállóan elindított TESZÖV-, MESZÖV-, ÁFÉSZ-, TESZ-listák valódi önállóságát a polgári pártok megkérdőjelezték. Valójában mindegyiküket a liberális pártok gyengítésére szervezett "kriptoszocialista" kísérletnek minősítették. Még olyan eset is előfordult, hogy ugyanaz az ember megyei érdekképviselői listán és városi szocialista jelöltként egyszerre indult. Hasonló gyanút ébresztett konzervatív körökben a községi polgármesterek listájának önálló megyei indulása, illetve néhány városi "független" polgármesterjelölt fellép(tet)ése.

Legnagyobb sajtónyilvánosságot a szocia-

lista párt teremtett önmagának. Hosszú hetekig olyan dömpinggel szerepelt a megyei közgyűlési elnök a helyi lapokban, hogy az az MSZP kampányának lényegét jelentette. Rádásul szerencsétlen nyilatkozatokat is tett a reménybeli elnökjelölt. Túlzott magabiztosságról árulkodott a baloldal számtalan megnyilvánulása.

Határozatlan ellenzék

A polgári pártok vezetését és többnyire csekély létszámú tagságát a választási kudarc utáni passzív várakozásból a baloldal erőteljes akciói állították talpra. Az SZDSZ helyzete volt a legfuresább. Májusi szereplése felért egy politikai vereséggel: balról nyomta az MSZP túlsúlya, a másik oldalon a kormánykoalícióba lépés miatt mindegyik polgári párttól elszigetelődött. Választás előtti koalícióra komolyan nem is gondolhatott. Várható volt, hogy a párt elveszti városi polgármesteri pozícióit, a megyei közgyűlésben pedig a többségi MSZP súlytalan partnereként kényszerül szerepelni. A kényszerhelyzet elkerülése érdekében az SZDSZ inkább nem vállalta a tagjaként szereplő közgyűlési elnök újraindítását. Miután megtörtént a szakítás, a párt a választások utáni közgyűlési ellenzéki szerepre is felkészült, mivel nem szívesen vállalt volna koalíciót az ellenük is támadó szocialistákkal. Némi belső vita után az SZDSZ nem kötelezte el magát megállapodással a baloldal mellett, viszont őstől már nem zárkoztak el az összes polgári párt választás utáni együttműködésének gondolatától. A kampányban az SZDSZ önmagának kevés nyilvánosságot tudott teremteni, ez későbbi eredményét is feltehetőleg károsan befolyásolta. Listái viszont szerencsésen álltak össze, jelöltjeik kiválasztása megfelelt a párt politikai és területi érdekeinek.

A FIDESZ hosszabb pártközi tárgyalások

után végül önálló megyei listát indított, mert ettől több közgyűlési mandátumot remélt, mintha a konzervatív pártkoalíció tagjaként áll választói elé. Vagyis a FIDESZ inkább májusban az SZDSZ mellé állt, liberális szövözői visszaszerzésében bízott és még a mérsékelt konzervatív MDF hívek voksaiban reménykedett. Eleinte igen kockázatosnak tűnt az önálló listaindítás (a csekély eredmény miatt), mert nem lehetett érzékelni az esélyek alakulását, a választói magatartás, aktivitás változását. Listáin a jelöltek alaposan kicserélte májushoz képest a párt: most nem szerepeltek salgótarjáni és megyén kívüli politikusok az élen. Nyilvános kampányuk a megyei sajtóban elenyésző terjedelemben és hatással jelenhetett meg. Megyei fellépésüket települési jelöltjeik szerepléséhez igazították. Tökéletesen figyelembe vették szavazóbázisuk területi elhelyezkedését: nyugat- és délnógrádi jelöltjeikkel biztosan jutottak a megyei közgyűlésbe.

A *konzervatív pártok* (KDNP, MDF, FKGP) megyei hármaskoalíciója lassan és elmentmondásosan szerveződött. A három konzervatív párt nógrádi szerepének változását külön-külön célszerű elemezni, mert későbbi választási szövetségükbe nagyon eltérő hozományt vittek.

A KDNP veszett májusban legtöbbet: négy képviselői helyéből egyet sem tudott megtartani és listás szavazatai csökkenésével a közepes pártok (Munkáspárt, MDF, FIDESZ) közé süllyedt. Kudarcra helyi okai közül reálisan ismerte fel a pártvezetés, hogy az MDF radikálisan jobboldali megyei irányvonalától nem tudott kellően elhatárolódní. Május után viszont megtörtént az önálló arculat visszaállítása és a KDNP néhány hónap alatt ismét Nógrád legszervezettebb konzervatív pártja lett. A kereszténydemokraták alapos belső vitában tisztázták koalíciós elveiket: li-

berális irányban is vállalták az együttműködést, a konzervatívokkal pedig a májusi választási eredmények arányában állítottak közös listákat. A KDNP a konzervatív koalíció érdekében hatalmas engedményeket tett, hiszen egyedül indulva jóval több képviselője jutott volna a községi listákról a közgyűlésbe. Elemi felháborodást váltott ki kereszténydemokrata körökben, amikor a választási kampány csúcspontján az MDF Nógrádi Krónikájában "ünnepelték" a szocialisták régi-új közgyűlési elnökjelöltjének a katolikus hitet védő több évtizedes tevékenységét. Végül a konzervatív közös kampány a KDNP szervezeti bázisaira épült és az eredmények is a keresztény párt jelenlegi befolyásával arányosak.

A Független Kisgazdapárt a megyében még mindig viszonylag szervezetlen, ugyanakkor az egységes konzervatív fellépésre őszintén hajlik. A párt közös községi sikerekre törekedve vállalta a megyei közös listát. Falusi szervezetei hatékonyan támogatták a konzervatív kampányt, közben azúttal a liberális pártokkal sem élezték fölöslegesen az ellentéteket. Kifejezetten jó a megyében az FKGP és a KDNP politikai kapcsolata. A nógrádi kisgazdák ebben a választási kampányban mások számára is elfogadható polgári koalíciós partnerekké váltak, mert nem szerveztek a konzervatívok ellen a MIÉP-pel közös jobboldali listát. Politikájuk változatlan folytatása esetén végleg megszilárdulhat az FKGP megyén belüli – eddig ingatag és tisztázatlan – pozíciója. Pártérdekeit tekintve a kisgazdapárt is áldozatot hozott, amikor nem egy szűkebb FKGP-KDNP megyei lista indításához ragaszkodott.

Az MDF helyzete Nógrádban május óta változatlan: MIÉP-stílusú kampányából származó veresége után a párt nem módosított álláspontján. Kétszeresen is megosztott párt

a demokrata fórum a megyében. Egyfelől vannak az előbb említett választási katasztrófát kiprovokáló népi-nemzeti jobboldali radikális hangadói – és velük szembenálló mérsékeltebbjei. Másfelől vannak az MDF-nek többségében nyugat-nógrádi polgári szavazói és vannak seregtelenkelet-nógrádi, budapesti radikális jelöltjei. Legtöbbet az MDF myert a közös konzervatív listával, hiszen az együttes fellépés ténye elleplezte a párt megosztottságát és társadal-mi elszigeteltségét.

A *konzervatív koalíció* közös kampányában hibának mondható, hogy nem tudták megnevezni közgyűlési elnökjelöltjüket. Azért bizonyult károsnak ez a hallgatás, mert kimondva-kimondatlanul mindenki a konzervatív koalíciót tartotta a baloldal legnagyobb ellenlábásának, céljait viszont nem testesítette meg egy nyíltan felvállalható közös elnökjelölt. Maga a konzervatív közös megyei kampány helyi szinteken zajlott és szerencsésen nélkülözötte a tavaszi propagandisztikus szélsőségeket. Ez a józan önmérséklet nagyban elősegítette a polgári erők későbbi közeledését, baloldal elleni összefogásának fokozatos kialakulását.

Általában a visszafogottság, a józanság jellemezte a liberális, konzervatív kampányt a megyében. Minden polgári párt összeszorított foggal törekedett saját szavazóbázisa mozgósítására. Fokozatosan kialakult egyfajta *1989-et idéző hangulat*: együtt lépünk fel az erősebb baloldal ellen, hogy Nógrádban is legyen polgári alternatíva. Így polarizálódott decemberre a megyében a szocialista baloldal és a polgári "jobboldal" – végül december 11-én egyikük sem győzött az urnáknál.

Bizonytalan eredmény

December 11-e legnagyobb nógrádi eredményének az *ötven százalékos választói részvétel* számít, mert ez mind a négy évvel ko-

rábbi megyei aránynál, mind a mostani országos átlagnál jóval magasabb. A felbontott adatok azonban csaknem szakadékszerű különbségeket rejtenek.

Salgótarjánban, Balassagyarmaton, Bányaterenyén és Pásztón a választópolgárok jó egyharmada szavazott. A községekben a szavazók aránya ötvenöt százalék, vagyis a városi részvételhez képest kimagaslóan vállalták településük és megyéjük politikai sorsának alakítását a vidéki választók. Teljesen valós okokkal magyarázható a hatalmas részvételi különbség. 1990 óta önállókká váltak és gazdaságunkban is minőségileg több lehetőséghez jutottak a községi önkormányzatok. Ilyen látványos önkormányzati eredmények a városokban korántsem születhettek a korábbi ciklusban. Ez a tény a részvételi arányokban is reálisan tükröződött. A legkínosabb tendenciák egyike az *érvénytelen szavazatok* feltűnően magas, öt százalékos aránya. Bonyolult volt a szavazás rendje, a többféle lista és a két egyéni szavazólap egyidejű kitöltése.

Elgondolkoztató a megyei közgyűlés teljes *elpártosodása*. Negyven tagjának többsége közvetlenül függ a különböző pártoktól, vezetői többségükben megyei pártelnökök, pártfunkcionáriusok lesznek. A jelenség pozitív vagy negatív voltát egyelőre nem minősíteném elhamarkodottan, ám az egyoldalúság tényét nyugodtan leszögezhetem. Mind a választók lélekszámához, mind részvételéhez mérten indokolatlanul magas a városi közgyűlési tagok aránya. Jelentős *falusi térségek* maradtak személyes *képvisel* nélkül Nógrád Megye Közgyűlésében. Az önkormányzati választójogi rendszer módosításától ezek a jelenségek törvényszerűen következnek. A módosító MSZP országos politikai céljait a változtatással nagyjából el is érte; politikai paradoxon, hogy ez éppen a sziklaszilárd Nógrád megyei bázisán nem sikerült teljesen.

Azonos, lényegében változatlan a májusi

képviselőválasztáson, illetve a decemberi önkormányzati tisztújításon a politikai erőcsoportokra leadott szavazatok aránya. A baloldal mindkét alkalommal – Salgótarján eredményét nem számolva – negyven százalék körül teljesített. A liberális arány a májusi 26-27 százalékról 22 százalék körülire esökkent. (Ez a jelenség azonban, mint később rátérek, jóval bonyolultabb összefüggéseket is tartalmaz.) Egyformán 26-27 százalékot gyűjtöttek össze és a tavasszal a konzervatívok összesített listái. A tíz százaléknyi maradék-szavazat egyaránt töredékekre oszlott. Mégis *mást* jelent és *más* hatalmi eredményt hozhat a májusi arányok decemberi visszaköszönése!

A baloldal pártjai nem jutottak a várt mandátumtöbbséghez a megyei közgyűlésben, több városban és a községek többségében. Azaz nem fejeződött be győzelemmel a tavaszi szocialista politikai áttörés. A számok nyelvén az MSZP tizenhárom s a Munkáspárt négy mandátuma csak relatív megyei többséget jelent, ami polgári koalíció esetén azonnal viszonylagos kisebbséget eredményez. Ilyen a politikai matematika természete. Nem hozott eredményt az MSZP és a Munkáspárt többnyire nyílt megyei együttműködése. Egyértelműen taszítóan hatott a munkáspárti szövetség salgótarjáni felvállalása a megyebeli szocialista szimpatizánsok állásfoglalására. Az SZDSZ-t ez a lépés távolította el végérvényesen a szocialista szövetségesség bármilyen formájú elfogadásától. Szintén a liberális szocialista viszony szétrombolásával függ össze a megyei érdekképviselők önálló listáinak alig leplezett szocialista támogatása. Ezek a listák ugyan nyilvánvalóan gyengítették a polgári pártokat, viszont nem hoztak szövetséges képviselőket a megyegyűlésbe, hiszen nem jutottak át jelöltjeik a bekerülési küszöbön. Önmaga ellentétébe fordult a másodszerű taktika: a fantomlisták mindenkinek ártottak.

A baloldal politikájának néhány lényegi *belső ellentmondása* Nógrád megyében *tartósnak* látszik. Arányos listás választási rendszer mellett még Nógrádban sem képes abszolút többségbe jutni a baloldal. Ez a baloldal egységes, vagyis az MSZP balra nyitott, s a Munkáspárt természetes szövetségese. Éppen emiatt is a szociálliberális politikával tartós együttműködésre képtelen, sőt kormányzati szövetségese ellen alkalmazta a legkíméletlenebb módszereket a szocialista párt vezetése. Az MSZP viszonylagos káderbősége ellenére sem akart más pártok számára elfogadható közgyűlési elnököt és városi polgármestert jelölni. Egyoldalúan megyeszékhely központú a szocialisták megyei politikája; ezt a községek többsége alig fogadja el, a polgárvárosok választói látványosan elutasítják.

A *liberális oldal* kiket jelent ma Nógrád megyében és milyen politikai erőt képvisel? Az SZDSZ továbbra is a liberális pártcsoport magva, annak szociálliberális oldala. Önmaga decemberi választási eredményét a párt kudarcként értékelheti. Hat mandátuma kevés, különösen a négy községi listás hely szerénységre intő teljesítmény. Megfelelőbb a két városi mandátum, viszont az SZDSZ elvesztette városi polgármesteri pozícióit. Az SZDSZ szavazói inkább a városi vállalkozói, értelmiségi körök maradtak. A párt mostani helyzetében, szövetséges politikai pártok nélkül a komolyabb sikerekre nem tűnik alkalmasnak. Az SZDSZ viszonya pedig a liberális oldal többi szereplőjével is tisztázatlan. A szocialisták és a kereszténydemokraták között eljátszhatják a szociálliberálisok a mérleg nyelvének szerepét, hiszen a politika kiegyenlített erőviszonyok közepette nem a szavazatok összesítésével ér véget, sokkal inkább csak azután kezdődik...

A kis liberális pártok (Köztársaság Párt, Vállalkozói Szövetség, Agrárszövetség) decemberben nem indított listát. Helyettük a nagy érdekképviselői szervezetek indultak. Mindkettejük eredménye elhanyagolható, csak-hogy májusban az SZDSZ-nek, decemberben viszont az MSZP-nek kedvezett önálló fellépésük. Mi történt közben: visszaálltak a baloldal mellé az érdekképviselői szervezetek, vagy sohasem álltak az SZDSZ mellett? Nógrád megye sajátos politikai szubkulturájában nagyon hosszúra nyúlik a baloldal láthatatlan árnyéka... Nem értjük (vagy nagyon is értjük), miért indulnak balra szavazó megyei politikusok a jobboldali polgári mezőben?

A FIDESZ arányosan kapott négy mandátumot: egyet a városokban, hármat a községekben. Ők annyival szereztek több szavazatot, amennyit az SZDSZ elveszített. Taktikailag tehát bevált az önálló megyei lista indítása, mert a párt *túlélte* ideji krízisét, politikailag talpon maradt Nógrádban. Továbbra is tökéletesen tisztázatlan a megyei FIDESZ arculata, hovatartozása, távlati politikai célja. A párt új megyei vezetői egyértelműen a polgári pártszövetség keretében gondolják jövőjüket és szervezetük naggyá válását. Őket egyértelműen nem elégíti ki a gyenge nógrádi politikai mezőnyben most szerzett szűk hatezer szavazat. Édeskeveset jelent hosszabb távon ez a nyolc százalék, ha a FIDESZ nemcsak az örök ifjúság örökzöld reményeinek pártja akar maradni, hanem a polgári Magyarország polgári pártszövetségének megszervezőjévé kívánja önmagát kinőni. Más megyei politikusai a pártot szívesebben látják örök törpének az egykori nagy testvér árnyékában, minél messzebb a konzervatív liberális szövetség más erőitől. Nógrádban is továbbfodorodik a FIDESZ harca: ifjúsági mozgalom maradjon, vagy nagy polgári párttá

nőjön a "liberális nemzeti középpárt". A vita végleges eldőlésétől függ a megyei FIDESZ további sorsa is, de ennél sokkalta többről van itt szó.

Siker vagy kudarc a *konzervatív koalíció* választási szereplése? Májushoz képest megálltak a lejtőn, nem süllyedt tovább szavazóik aránya. A törzsválasztók megértették a konzervatív szövetség megkötésének indokait és követték közös útján a három pártot. Tizenegy megyei közgyűlési, három városi polgármesteri hely, a községi önkormányzati pozíciók zömének megtartására volt elég ez az eredmény. A községi listán szerzett kilenc mandátum (haminc százalék) nem jó, de elfogadható eredmény, mert versenyben maradtak a baloldallal. A városi listák 2 mandátuma (húsz százalék) viszont a baloldalnál és a liberálisokénál is kevesebb, azaz egyértelmű kudarc. Akárhonnan nézzük, a falusi támogatottságú KDNP és FKGP a maga bázisán közepesen helytállt, a városokban viszont mindhárom párt ismételten sokat veszített. Az egyetlen valódi mérce: a megyei közgyűlés mandátumarányában *17:11 a baloldal javára!*

A konzervatív oldal válsága tehát a megyében egyáltalán nem ért véget, viszont a közös fellépés megállította a továbbzuhanást. Közös kivezető utat eddig nem találtak, valós erősrendjüket még kissé leplezi az együttes listaállítás. Közülük a KDNP a viszonylag leggyeségesebb és vitathatatlanul a legtámogatottabb, legbefolyásosabb szellemi-politikai erő. Idő kérdése csupán, mikor tud a párt fiatalodó vezetése a városokban is hitelesen megjeleníteni egy modernebb, világiasabb keresztény szemléletet; akkor a KDNP az egész megye vezető konzervatív pártja és a szocialista baloldal legkomolyabb riválisa lehet. Az FKGP politikai helyzete megszilárdult, koalíciós elfogadhatósága ismét helyreállt. Az

MDF karaktere és súlya továbbra is megállapíthatatlan: a tavaszi MIÉP és az őszi kaméleon kereszteződése...

A konzervatív koalíció számára létkérdés három pártjának további közelítése, integrálása. Személyes véleményem szerint Nógrád megyében valamilyen egyesülésük sem teljesen kizárt – természetesen csak a józan logika és a politikai belátás alapján mondom ezt. Mert amúgy... Hasonló súlyú probléma a konzervatív és a liberális pártok folyamatos együttműködése egy polgári platformon. Más esetben minden hatalom és politikai lehetőség magától a baloldal ölébe hull, a megye viszonylagos politikai kiegyensúlyozottsága azonnal felborul.

Választás után

December 11-én semmi sem dőlt el végérvényesen Nógrádban az önkormányzati választásokon, mivel egyik politikai erőcsoport sem kapott többséget. Ilyen értelemben tehát a választás után kezdődhet a megyei politizálás...

Az igazán figyelmes szemlélő előtt azért már a választás előtti néhány hétben kibontakozott egy helyi politikai alaptendencia: mind a régi megyei közgyűlési vezetés, mind a szocialista párt minden polgári párttal és a területi érdekcsoportok többségével tartósan szembekeült. Lehetetlen elfelejteni, hogy évekig akadályozta a megyei vezetés a települések vagyoni, infrastrukturális önállósodását minden módon és minden eszközzel. A szocialista párt kizárólagos hatalomra tört, miközben nem vett tudomást a megye és a megyeszékhely közjogi különválásáról. Ez a két jelenség váltotta ki a megosztott liberális és konzervatív pártok megyei közeledését, együttműködését. Együttműködésük értelmes formája a megye *közös konzervatív-liberális kormányzása* a közgyűlésben.

Értelemszerűen osztott hatalmat jelent ez a kormányzás: a december 22-én megválasztott SZDSZ-es elnök mellé konzervatív alelnököt választanak. A baloldal pedig parlamentáris jellegű ellenzékbe szorul. Ha pártokból áll a megyei közgyűlés, kikerülhetetlen az intézmény parlamenti rendszerű működtetése. Hogyan valósítható meg ez tartalmilag? Valamilyen közös polgári program alapján. Némely eleme automatikusan adódik a szövetséges pártok céljaiból. Gyengébb megyei hatalmi központosítást akarnak, mint a baloldal. A politikai vezetés fokozottabban ellenőrzi az igazgatási apparátus végrehajtó hatalmát. A megyei közgyűlés a települési önkormányzatok közös területfejlesztési programját valószínűsíti meg. Nem akadályozza a megye a települési önkormányzatok infrastrukturális tulajdonszerzését. Új alapokra helyeződik a megyei tulajdon esetleges privatizációja. Fokozottan különválnak a megye és a megyeszékhely önkormányzatának tulajdona, tisztázódik a közös fenntartású nagy intézmények kezelési költsége. A többi városok önhibájukon kívül megyei kezelésbe jutó nagy önkormányzati intézményei (kórházak, középiskolák) garanciákat kapnak fenntartásuk arányos támogatására. Nyitottá, áttekinthetővé válik a közpályázatok rendszere, különösen a megyei fejlesztési, beruházási versenytárgyalások

lesznek ellenőrizhetőbbek. Ez bizony polgári program, nem centralizált modernizáció. Kibontása, megvalósítása elsősorban a *polgári koalíció* feladata. Meggyőződésem szerint a megyei demokratikus közvélemény és a települési önkormányzatok többségének támogatására feltétlenül számíthat egy polgári koalíciós polgárosodási program. Érdekesebb problémát jelenthet, hogyan viszonyul mindehhez a hat szocialista képviselő és a kormány? Az MSZP országos vezetői negatív jelenséggé kezelték első nyilatkozataikban a nógrádi (és baranyai) polgári koalíciót. Mi változik akkor, ha az SZDSZ a parlamenti ciklus közben esetleg kivonul az országos kormányzathoz? Másik érdekes kérdéstípus: kialakul-e utólag teljes polgári koalíció a települési önkormányzatok testületeiben? Milyen viszonyba jut a megyei önkormányzattal Salgótarján (és Bányásztereny) baloldali vezetése? Mennyire bizonyul tartósnak a széles polgári koalíció? Véleményem szerint tartósnak is bizonyulhat, mint a szocialista-liberális kormány, de ez már egy későbbi külön esszé tárgya lehet. December végén még csak a tapasztalatok összegzésénél és a lehetőségek mérlegelésénél tartunk.

Erdélyi Eta munkája